

Het Kairosdocument veroorzaakte beroering in de Protestantse Kerk van Nederland (PKN) en zette de relatie van de PKN met Joodse organisaties onder druk. Rifat Odeh Kassis, een van de ondertekenaars van het Kairosdocument, was in Nederland om uitleg te geven.

Zwijgen over de bezetting is zonde

Eildert Mulder

’De bezetting is een zonde tegen God’, zegt de Palestijnse christen Rifat Odeh Kassis, tegen het decor van een sfeer- vol Haags café. „Maar dat jullie zwijgen over de bezetting is ook een zonde. Israëliische mensenrechtenorganisaties krijgen van landgenoten als kritiek te horen dat zij als enig nog wel eens iets over de bezetting zeggen, terwijl de hele wereld gelukkig zijn mond houdt. Dat zwijgen vatten extremisten op als goedkeuring voor wat ze de Palestijnen aandoen.”

De mensenrechtenactivist Kassis is een van de ondertekenaars van het Kairosdocument, dat Palestijnse christenen in december vorig jaar uitbrachten. Vorige week verbleef hij een paar dagen in Nederland om toelichtingen te geven. Het Kairosdocument wekte opschudding, door de Israëliische bezetting van Palestijnse gebieden een zonde tegenover God te noemen. Het pleit ook voor een internationale economische boycot van Israëliische producten.

Kassis wil dat laatste punt niet te sterk benadrukken: „Als je het document reduceert tot een oproep tot een boycot dan dood je het. De kerk is geen politiek instituut. Het taalgebruik is ook niet politiek. Je kunt het rapport samenvatten met dat er iets moet gebeuren om een einde te maken aan de toestand, waarin de Palestijnen verkeren.”

De Israëliische vredesactivist Oeri Avneri keerde zich tegen een economische boycot. Hij vindt om tal van redenen de toestand in Israël verschillen van het Zuid-Afrika van de apartheid, waar de boycot wel effectief was. Kassis: „Ik mag Avneri er niet naar om. Vergeet niet dat hij wel tegen een boycot van producten uit de nederzettingen is.”

Het Kairosdocument veroorzaakte beroering in de Protestantse Kerk van Nederland (PKN). De PKN schreef een brief aan de Israëliische ambassadeur, waarin ze aandacht vroeg voor het lot van de Palestijnen. De PKN kraakte ook harde noten over de Israëliische nederzettingen in de bezette Palestijnse gebieden. Op die brief kwam weer scherpe kritiek, van binnenuit de PKN, van de organisatie ‘Christenen voor Israël’, maar ook van het Centraal Joods Overleg en het in Los Angeles gevestigde Wiesenthalcentrum.

Kassis is van al die beroering op de hoogte. Hij vindt de brief van de PKN aan de Israëliische ambassadeur ‘evenwichtig maar laat’. Hij vindt dat

ook de christenen in Nederland te lang hebben gezwegen. Niets moet hij hebben van theologische rechtvaardigingen van het optreden van Israël. Hij noemt dat misbruik van de Bijbel. Ook het Kairosdocument staat daarbij stil.

Kan hij begrijpen dat de kerken zich na de Holocaust theologisch hebben bezonnen? Hadden ze niet met de beschuldiging van de godsmoord bijgedragen aan het klimaat dat de Jodenmoord mogelijk maakte? Hebben trouwens ook Palestijnse christenen hun theologie aangepast?

Kassis: „De godsmoord door de Joden speelde bij ons minder dan in Europa. Kijk, ik heb er geen bezwaar tegen dat christenen aan het volk Israël een rol toekennen in de eindtijd. Dat mogen ze doen. Maar ik heb te

’Ik sta niet tegenover het bijbelse volk Israël maar tegenover de staat Israël, die internationale verdragen schendt.’

maken met de toestand van nu, met de bezetting. Ik sta niet tegenover het (bijbelse) volk Israël maar tegenover de staat Israël, die internationale verdragen schendt. Daar heb ik bezwaar tegen en daarover mag de kerk niet zwijgen. Toen de kerk zweeg over de Joden was de kerk fout. Je mag niet zwijgen als er mensen worden gedood, het doet er niet toe of het Joden zijn of anderen. En als de kerk nu zwijgt over het lot van de Palestijnen dan is dat opnieuw verkeerd.”

De kernzin van het Kairosdocument is een paradox: „Dit is een schreeuw van hoop, in de afwezigheid van elke hoop.”

Die laatste toevoeging, de afwezigheid van elke hoop, klinkt overtuigend. De situatie van de Palestijnen is de afgelopen twintig jaar dramatisch verslechterd. Het vredesproces van Oslo is ter ziele. Het hoogtepunt beleefde dat proces in 1993, met de beroemde handdrukken in de tuin van het Witte Huis tussen de toenmalige Palestijnse leider Jasser Ara-

fat, de Israëliische premier Jitschak Rabin en minister van buitenlandse zaken Sjimon Peres. Het dieptepunt vormden de mislukte vredesbesprekingen in 2000, die uitliepen op de tweede intifadah-opstand. Al die jaren ervoeren de Palestijnen vooral op de grond achteruitgang: de voortdurende uitbreiding van Joodse nederzettingen en later de bouw van de muren en hekken rondom en in hun leefgebieden.

Kassis: „In 1993 gooiden Palestijnse kinderen olijftakken naar Israëliische soldaten.”

Was dat geen overdreven euforie, waren de Israëliërs toen niet realistischer dan de Palestijnen?

„Nee, wij waren realisten. Wij hadden oog voor de mogelijkheden. Maar zij bleven op de oude manier doorgaan. Ik woon in Beit Sahour, een tweelingstad van Betlehem. In 1996, ruim twee jaar na Oslo, begon op onze grond de bouw van de nederzetting Har Choma. Beit Sahour raakte daardoor een kwart van zijn grond kwijt.”

De opstellers van het Kairosdocument hebben lang nagedacht over de uitdrukking ‘schreeuw van hoop’. ‘Schreeuw van wanhoop’ was een voor de hand liggend alternatief geweest, dat serieus is overwogen. Kassis: „Ondanks alles hopen we toch, omdat we in God geloven. Onze hoop is ons geloof. Onze boodschap is gericht aan mensen, maar als die ons niet horen dan hoort in elk geval God ons nog.”

De PKN kreeg als kritiek dat ze zich minder bemoeide met de problemen van christelijke geloofsgenoten in het Midden-Oosten dan met de Palestijnen. Bevinden christelijke Palestijnen zich niet inderdaad tussen twee vuren: Israël en islamitisch fanatisme? Dreigen de christenen niet een volstrekt marginale groep te worden in het Midden-Oosten? Zijn de verhoudingen met de moslims niet ernstig verslechterd in de afgelopen dertig jaar?

Kassis: „In zijn algemeenheid klopt dat, maar bij ons Palestijnen speelt dat minder. Voor ons, moslims en christenen, is de Palestijnse zaak belangrijker.”

Maar na de rede van de paus in Regensburg in 2006, waarin hij suggereerde dat de islam een gewelddadige godsdienst is, zijn er ook aanvallen uitgevoerd op Palestijnse kerken.

„Die duurden kort en er zijn onmiddellijk excuses aangeboden.”

Tijdens een anti-Israëldemonstratie nabij de grens tussen Israël en Gaza zwaait een betoger met een Palestijnse vlag. Het Kairosdocument verwekte opschudding, door de Israëliische bezetting van Palestijnse gebieden een zonde tegenover God te noemen.

FOTO REUTERS/AHMED ZAKOT

Legt het Kairosdocument niet erg de nadruk op de fouten van Israël en te weinig op die van de Palestijnen zelf? Is er niet een weeffout in de Arabische

Ondanks alles hopen we toch. Onze hoop is ons geloof.

politieke cultuur, met zijn ongeneeslijke, wrede dictaturen? Vormen de Palestijnen geen onderdeel van die cultuur? Het begin van het Palestijnse gezag in 1993 was toch ook niet geweldig?

„Klopt allemaal, maar wil je nu soms zeggen dat we het zelf hebben verdiend wat ons is overkomen?”

Maar een goede analyse van eigen zwakheden en de aanpak ervan kan ook nieuwe hoop geven?

„Wie houden die dictaturen in

stand? Kan Saoedi-Arabië overleven zonder Amerikaanse hulp? Egypte? Democratie is ook niet iets wat je zo maar invoert door een keer verkiezingen te houden. Het houdt veel meer in, zoals het bouwen van instituties. Dat kost tijd. Overigens houd ik me bezig met mensenrechten en ik kan je verzekeren dat Israël op dat terrein echt een Midden Oosterse staat is. Jullie boycotten Gaza vanwege Hamas. Maar jullie doen zaken met een Israëliische minister van buitenlandse zaken, die ons kakkerlakken noemt en alle Palestijnen in busen wil laden en naar Jordanië wil verhuizen.”

Er waren oproepen op de satelliet-tv vanuit Gaza om zelfmoordaanslagen in Israël te plegen.

„Klopt. Maar Palestijnse intellectuelen hebben daar in een verklaring afstand van genomen. En dat vermelden jullie dan weer niet. Extremisme heb je in elke samenleving. Ik heb begrepen dat Nederland er tegenwoordig ook niet vrij van is. Het Palestijnse extremisme neemt deze vormen aan als gevolg van de bezetting. Die

bezetting is fout, en dat moeten de kerken duidelijk zeggen.”

Wie is Rifat Odeh Kassis

Rifat Odeh Kassis is de coördinator achter het Kairosdocument van december 2009. De belangrijkste leiders van de Palestijnse christelijke gemeenschap ondertekenden het document, dat christenen in de wereld oproept zich het lot van de Palestijnen aan te trekken. Kassis is een Palestijnse christelijke mensenrechtenactivist. Hij is voorzitter van Defence for Children International, een organisatie die zich wereldwijd inzet voor de rechten van kinderen. In 1992 richtte hij de Palestijnse afdeling van deze organisatie op. Sinds 2005 is hij de speciale adviseur van de secretaris-generaal van Wereldraad van kerken voor Midden-Oosterse zaken. In de eerste intifadahopstand (1987 tot 1993) zat hij een jaar zonder proces in ‘administratieve hechtenis.’